Eduskunnan hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Poliisihallituksen asiantuntijan lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle ulkomaalaislain muuttamisesta tilapäisen suojelun oleskelulupien voimassaoloon liittyen

1 Lausuntopyyntö

Eduskunnan hallintovaliokunta pyytää Poliisihallitukselta kirjallista asiantuntijalausuntoa HE 199/2024 vp Hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain ja sen väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta.

2 Esityksen pääasiallinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislakia ja ulkomaalaislain väliaikaisesta muuttamisesta annettua lakia siten, että tilapäisen suojelun perusteella Suomessa myönnettävät ja jo myönnetyt oleskeluluvat olisivat voimassa siihen asti, kuin kulloinkin sovellettava valtioneuvoston päätös tilapäisen suojelun antamisesta on voimassa. Myös oleskelulupien osoitukseksi annettujen oleskelulupakorttien voimassaolo jatkuisi koko tämän ajan.

Ukrainan tilanteeseen liittyen tiettyjen kolmansien maiden kansalaisten oleskelulupien voimassaolo kuitenkin päättyisi 31.3.2025. Lisäksi valtioneuvostolle säädettäisiin toimivalta muuttaa tilapäistä suojelua koskevaa aiempaa päätöstään, jos tarvetta tilapäiselle suojelulle ei enää ole. Esityksessä ehdotetaan myös, että tilapäisen suojelun kolmen vuoden enimmäiskesto poistetaan ja että oleskeluluvat jatkuvat lajiltaan tilapäisinä myös kolmen vuoden jälkeen.

3. Poliisihallituksen asiantuntijan lausunto

Poliisihallituksen asiantuntijana katson, että tilapäisen suojelun oleskelulupien ja oleskelupakorttien uusiminen hallituksen esityksessä ehdotettavalla

tavalla on tarkoituksenmukaista ja kustannustehokasta. Oleskeluoikeus jatkuu sujuvasti kulloinkin voimassa olevan valtioneuvoston tilapäistä suojelua koskevan päätöksen voimassaolon mukaisesti. On kustannustehokasta, ettei korttia uusita kaikille automaattisesti, mutta oleskelulupakortin saa edelleen halutessaan uusittua. Ei olisi perusteltua lähettää uutta korttia kaikille tilapäistä suojelua saaville ilman henkilön omaa hakemusta, koska osa tilapäistä suojelua saavista henkilöistä on poistunut maasta joko kotimaahansa tai muualle Euroopan unionin alueelle.

Ulkomaalaisvalvontaa suorittaessaan poliisi voi tarkastaa UMA rekisteristä, onko tilapäisen oleskelun lupa edelleen voimassa, vaikka ulkomaalainen esittäisikin oleskelupakortin, johon merkitty voimassaolopäivä on vanhentunut. Näin toimivat myös muut viranomaiset (Rajavartiolaitos, Verohallinto ja Kansaneläkelaitos), jotka tarvitsevat tietoa tilapäisen suojelun luvan voimassaolosta.

Maahanmuuttoviraston tulee huolehtia tiedottamisesta, jotta tilapäistä suojelua saavat henkilöt ovat tietoisia oleskeluoikeuden jatkumisesta sekä siitä, että oleskelulupakortin vanhentumisella ei ole vaikutusta oleskeluoikeuteen. Poliisihallituksen näkemyksen mukaan on tärkeää, että lakimuutoksesta tiedotetaan ajantasaisesti myös muita viranomaisia.

Poliisihallituksen asiantuntijana pidän kannatettavana sitä, että tilapäisen suojelun perusteella myönnettyjen oleskelulupien voimassaolo päättyisi 31.3.2025 joidenkin kolmannen maan kansalaisten kohdalla. Tällöin kyse on Ukrainasta paenneista sellaisten kolmansien maiden kansalaisista, jotka eivät ole Ukrainan kansalaisia tai heidän perheenjäseniään taikka jotka oleskelivat Ukrainassa muun syyn kuin kansainvälisen suojelun tai pysyvän oleskeluluvan vuoksi. Ukrainassa esim. opiskelu- tai työoleskeluluvalla oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten osalta lähtökohtana tulee olla paluu omaan kotimaahansa. Koska kyseinen henkilö on oleskellut Ukrainassa muun kuin kansainvälisen suojelun perusteella myönnetyllä oleskeluluvalla, ei paluulle omaan kotimaahan lähtökohtaisesti pitäisi olla estettä. Jos henkilö katsoo, ettei hän voi palata kotimaahansa, hänen on mahdollista jättää kansainvälistä suojelua koskeva hakemus ja saada suojelun tarve tutkittua turvapaikkamenettelyssä.

Niiden, joiden tilapäinen suojelu päättyisi, tulisi hakea oleskelulupaa jollakin muulla perusteella tai poistua maasta. Kyse on n. 200 ulkomaalaisen ryhmästä, joten poliisin maastapoistamistoimintaan tällä olisi jonkin verran vaikutusta. Poliisihallitus haluaa kiinnittää huomiota siihen, että osa tulisi todennäköisesti hakemaan oleskelulupaa jollakin muulla perusteella taikka jättämään turvapaikkahakemuksen poliisille. Maahanmuuttoviraston tekemät kielteiset oleskelulupapäätökset ja maastapoistamispäätökset tulisivat

poliisille tiedoksiannettavaksi ja poliisi huolehtisi näiden henkilöiden maastapoistamisesta.

Poliisihallituksen asiantuntijana pidän hyvänä ehdotettua lakimuutosta siitä, että oleskelulupa, joka myönnetään poissuljentaperusteen (89§) nojalla jatkuisi ainoastaan tilapäisenä, enintään vuoden kerrallaan. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että kolmen vuoden tilapäisellä oleskeluluvalla tapahtuvan oleskelun jälkeen ei myönnettäisi jatkuvaa oleskelulupaa, jos kyseessä on vakaviin rikoksiin syyllistynyt henkilö, joita ei voida palauttaa kotimaahansa esim. palautuskiellosta johtuen. Tavoitteena on palauttaa vakaviin rikoksiin syyllistyneet henkilöt kotimaahansa silloin, kun se palautuskielto huomioiden on mahdollista. Vakaviin rikoksiin syyllistyneiden ja yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle vaarallisten henkilöiden osalta ehdotetun muutoksen myötä karkottamisen mahdollisuuden arviointi voisi tulla arvioitavaksi säännöllisemminkin.

Marjo Tyynelä, Poliisitarkastaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 21.01.2025 klo 15:17. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Eduskunnan hallintovaliokunta, HaV@eduskunta.fi

Tiedoksi

Poliisiylijohtaja Ilkka Koskimäki
Poliisijohtaja Sanna Heikinheimo
Poliisiylitarkastaja Vesa Pihajoki
Poliisilakimies Visa Weckström
Poliisitarkastaja Janne Lepsu
Poliisihallitus, Esikunta

Poliisihallitus
Vuorimiehentie 3, PL 1000, 02151 Espoo
kirjaamo.poliisihallitus@poliisi.fi
Puhelin +358 295 480 181, Faksi +358 295 411 780, poliisi.fi